

Konutun Ev ve Yuva Kavramına Evrilmesinin Sanatçıların Yaşam Alanları Üzerinden Analizi

Ayşenur KANDEMİR^{1*} Saadet AYTIS²

Öz

Birey ve ev arasındaki ilişki, tarihsel süreçte filozof ve düşünürlerin de değindiği konular arasında yer almış; bireyin içerisinde barındığı konutun ev veya yuva kavramlarıyla nitelendirilmesi ve bu kavramlar arasında çeşitli kültürlerde bir ayırımın varlığı üzerine araştırmalar yapılan bir konu olmuştur. İnsanın korunma ve barınma ihtiyacına yönelik işlevsel bir yapıyı ifade eden konut kavramı, içerisinde barınan bireyin mekânla bağ kurmasıyla fiziksel bir yapı olmanın ötesine geçerek güvenli bir sığınak, kişisel ve manevi değerlerini imgeleyen "ev" ve "yuva" kavramlarına evrilmiştir. Benzer yapısal ve işlevsel özelliklerle tasarlanan mekânların, salt konut olmanın ötesine geçebileceği ve kullanımlarına bağlı olarak ev/yuva olarak nitelendirilebileceği varsayılmaktadır. Dolayısıyla bu durum, konutun tek başına ev veya yuva duygularını uyandıramayacağı fikrini desteklemektedir ve birey ile mekân arasındaki diyalogun artması, varoluşsal bağı güçlendirerek aidiyet gibi duygulara yol açmaktadır. Yaratıcı bireyler olan sanatçılar, kimliklerini ve değerlerini, yarattıkları eserlere ve yaşam alanlarına daha kolay yansıtılabilmektedir bu da mekânla aralarındaki diyalogu arttırmaktadır. Bu nedenle çalışma, yaşadıkları konutları yalnızca yaşam alanı değil aynı zamanda çalışma alanı olarak da kullanan sanatçıların, barındığı konutun hangi faktörlerle ve nasıl anlamlı bir mekâna dönüşerek ev/ yuva olarak nitelendirildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında araştırmanın metodolojisinin oluşturulmasında ilk adım, kapsamlı bir literatür taramasından elde edilen bilgilerin kavramsal bir araştırma yaklaşımı kullanılarak çalışmanın çerçevesinin şekillendirilmesidir. Ardından, örnek olarak seçilen evler ile bu evlerde yaşayan bireyler arasındaki ilişki, seçilen evlerin görselleri üzerinden doküman analizi yöntemiyle ele alınmıştır. İkonik sanatçıların yaşam ve çalışma alanlarını barındıran mekânların incelenmesi bu evlerin, sanatçıların kimlikleriyle nasıl iç içe geçtiğini göstermiştir. Bu mekânların sadece birer konut olmanın ötesine geçerek sanatçıların yaratıcı ifadelerinin ve kişisel yaşamlarının birer uzantısı haline geldiği sonucuna varılmış; duygusal bağlantı, rahatlık ve aşinalık, kişiselleştirme, çevresel ve estetik faktörler, sahiplenme ve kontrol, kültürel değerler, kişisel deneyimler, manevi öneme sahip nesnelere gibi faktörlerin, bir konutun ev ya da yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İç Mekân, Tasarım, Konut, Ev, Çalışma Alanı

¹ İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İç Mimarlık (İngilizce) Bölümü, İstanbul, Türkiye. (ORCID NO: 0000-0002-9558-2984)

*İlgili Yazar/Corresponding author: aysenur.kandemir@nisantasi.edu.tr

² Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, İstanbul, Türkiye. (ORCID NO: 0000-0001-5454-5936)

Analysis of the Evolution of Housing into the Concept of Home and Nest through the Living Spaces of Artists

Abstract

The relationship between individuals and their homes has long been a topic of interest for philosophers and thinkers throughout history. The concept of housing, which initially represented a physical structure for protection and shelter, has evolved into the ideas of "home" and "nest" that symbolize personal and spiritual values. It is assumed that spaces designed with similar structural and functional features can go beyond being a mere dwelling and can be characterized as home/nest depending on their use. This suggests that housing alone cannot evoke feelings of home or nest; instead, it is the interaction and relationship between the individual and the space that strengthens the sense of belonging. Artists, being creative individuals, have an easier time expressing their identities and values in their works and living spaces, which further enhances the dialogue between them and their environment. This study aims to explore how and why artists' residences, which serve as both living and working spaces, transform into meaningful homes. The methodology involves using a conceptual research approach after conducting a comprehensive literature review. The relationship between the houses selected as examples and the individuals living in these houses was analyzed through document analysis method based on the visuals of the selected houses. This examination reveals how these houses are intertwined with the artists' identities, going beyond being mere residences and becoming extensions of their creative expressions and personal lives. Several factors contribute to the characterization of a residence as a home or a nest, including emotional connection, comfort and familiarity, personalization, environmental and aesthetic factors, ownership and control, cultural values, personal experiences, and objects of spiritual significance. Overall, this study highlights the significance of the dwelling space for artists and how it becomes an expression of their artistic identity.

Keywords: Interior Space, Design, House, Home, Workspace

1. Giriş

Konut kavramı literatürdeki kaynaklarda çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Türkçe sözlükte konut kavramı "mesken, ikametgâh." olarak tanımlanmıştır (Rado, 1970, s.744). Ev kavramı "her ailenin ayrı olarak oturmasına mahsus yeri." olarak tanımlanırken (Rado, 1970, s.356); yuva kavramı "küçük ve fakirhane mesken, tek başına yaşanılan yer." olarak ifade edilmiştir (Rado, 1970, s.1259). Birey ile ev arasındaki ilişki çeşitli düşünürler tarafından ele alınmıştır. Bachelard (1996, s.32-36), Mekânın Poetikası isimli kitabında ev kavramının topluma ve bireye poetik etkilerini ele almıştır, Merleau-Ponty ise, bireyin nesnelere ilişkisini bedeni üzerinden kurduğu, dolayısıyla içinde bulunduğu mekânla da kaçınılmaz olarak bedeni vasıtasıyla ilişki kurduğu için bireyin mekânla ilişkisini varoluşsal olarak tanımlamıştır (Merleau-Ponty, 1962, s.162). Heidegger, doğumdan ölüme kadar insan yaşamının tüm aşamalarını yansıtabilecek şekilde inşa edilmiş bir evin önemini, böyle bir evin bireye açıkça veya bilinçsizce insan yaşamının enginliğini ve genişliğini öğrettiğini veya hatırlattığını anlatmıştır (Jacobson, 2009, s.363). Özünde bireyin dış etkenlerden korunmasını sağlayan bir barınak ve uyuma ve depolama gibi ihtiyaçlara cevap veren işlevsel bir yapı olan konut, zaman içerisinde kültürel, sosyal ve psikolojik öneme sahip bir kavram olan ev ve yuva kavramlarıyla nitelendirilmeye başlanmıştır.

Bu çalışma, konut kavramının ev/yuva kavramına evrilmesinin örnekler üzerinden incelenmesini konu almaktadır. İlk uzamı bedeni olan insan, daima korunma ihtiyacının getirdiği dürtüyle hareket ederek tehlikelerden uzak kalmak için kendine bir kabuk oluşturmuştur. Ancak yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte birey, “ev” olarak tanımlanan kabuğun içerisinde daha fazla zaman geçirmeye başlamış ve bu kabuk, insanın uzamı hâline gelmiştir. Dolayısıyla insan ile ev arasında; evi dört duvar olmaktan ayıran organik ve varoluşsal bir bağ oluşmuştur. Bu bağlamda yapı ve fonksiyonel özellikleri itibarıyla aynı amaçları karşılamak üzere inşa edilen mekânların kullanım şekline göre konut yerine ev/yuva olarak nitelendirilebilmesi, çalışmanın hipotezi olarak belirlenmiştir. Konut, ev ve yuva kavramları hakkında çeşitli araştırmalar yapılmış olmasına karşın, bu kavramların örnekler üzerinden analizini konu alan araştırmaların Türkçe literatürde oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çalışma, mekânın kullanım şekline bağlı olarak niteliğinin konut, ev ya da yuva olarak farklılaşmasına dikkat çekmek, ev/yuva niteliği taşıdığı savunulan örnekleri sistematik bir biçimde incelemek ve mekânın niteliğini ortaya çıkarmak üzere yönelim belirlemek için betimleyici bir çalışma olması bakımından önem taşımaktadır.

Çalışma, analiz edilen sanatçı ev örnekleri üzerinden mekânın ev/yuva olarak nitelendirilmesine etki eden faktörleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Örnek olarak belirlenen mekânların kavramsal çerçevede sistematik bir şekilde değerlendirilmesi için konu, yaşadıkları mekânı hem yaşam alanı hem de çalışma alanı olarak kullanan ressamın evleri ile sınırlandırılmıştır. Bunun nedeni, sanatçıların evlerini çalışma alanı olarak da kullanarak hem kişisel hem de sanatsal kişiliklerini evlerine; iç mekân yüzeylerine, donatılara ve iç mekânın tamamlayıcısı olan mobilya tercihlerine yansıtabilmeleridir (Demirarslan, 2022, s.21). Araştırmada, literatürdeki çeşitli yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerden yararlanılarak çalışmanın strüktürü oluşturulmuştur. Buna ek olarak konuyla ilgili edinilen veriler çerçevesinde incelenen görseller bir nitel araştırma yöntemi olan doküman analiziyle ele alınmıştır. Doküman analizi, “hem basılı hem de elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet üzerinden iletilen) belgelerin incelenmesi ya da değerlendirilmesine yönelik sistematik bir süreç” olarak tanımlanan bir yöntemdir (Bowen, 2009, s.27). Çalışmada öncelikle ‘konut’, ‘ev/yuva’ kavramları ve “Mekânın konuttan ev/yuva kavramına evrilmesi” literatür çerçevesinde incelenmiştir. Beraberinde seçilen örnekler konut ve ev/yuva kavramları çerçevesinde görsel değerlendirmelerle analiz edilmiştir.

2. Konut Kavramı

Konut, en sade tanımıyla insanların en temel ihtiyaçları olan barınma, ısınma ve korunma gibi yaşamsal faaliyetlerini yürütmelerine imkân veren fiziksel bir yapı ve günlük yaşam aktivitelerinin gerçekleştirildiği işlevsel alanlar kümesidir (Kalay vd., 2023, s.114). Konut kelimesi kısa bir süreliğine bir yere yerleşmek anlamına gelen konmak sözcüğünden türemiştir (Kıyıcı, 2016, s.51). Türk dilinde sözlük anlamı, bir kişinin ikamet ettiği yer, meskendir (Rado, 1970, s.744). Ev, ocak ve yuva gibi kelimeler bireye korunma, aidiyet hissi veren “yuva”yı karşılarken; konut kelimesi ise yapının kendisini, geçiciliği işaret etmektedir.

İngilizce’de ise “home” kelimesi yuvayı işaret ederken “house” kelimesi içerisinde barınan bireyler için alanı tanımlayan ve sınırlayan fiziksel bir birimi, bu birimi oluşturan duvar, kapı ve çatı gibi yapı elemanlarını işaret etmektedir ve içerisinde gerçekleşen faaliyetler için barınak ve koruma sağlayan mekânlar kümesi anlamındadır (Lawrence, 1987, s.163). Bu durumu İngiliz yazar John Berger şu sözleri ile ifade etmiştir: “Ev ile

karşılığı bina arasında pek az bir ilişki vardır. Baş üstünde bir dam, dört duvar evin kutsal ve yüreklerde yer etmiş bir kavram oluşunun aksine, evin dünyevileşmiş halidir.” (Berger, 2008, sny). Kısaca konut, bireylerin barınak, uyku, yemek yeme ve depolama gibi temel ihtiyaçlarına hizmet eden; duvar, zemin, tavan, kapı ve pencerelerden oluşan fiziksel bir yapıyı ifade etmektedir. Bu kavram kültürel, ekonomik, teknolojik ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir.

3. Ev/Yuva Kavramları

Yerleşmek, yer edinmek her zaman insanın varoluşunun bir getirisi olmuştur ve bireyin bu arayışı, yanıtını “ev” imgesinde (Şekil 1) bulmuştur. Farklı kültürlerde evi ifade etmek için kullanılan kelimelerin etimolojik kökeni incelendiğinde, bireyin evle ilişkisinde eve yüklenen anlam belirginleşmektedir. Ev kelimesinin en sade anlamı, bir ailenin yaşamları için onlara ayrılmış yerdir (Rado, 1970, s.356). Bu kelimenin etimolojik kökeni, Göktürk alfabesindeki “eb” şeklinde kullanılan sese dayanmaktadır. Dilimize b sesi yerine v sesini almasıyla ev şeklinde evrimleşen bu kelimenin, Göktürk alfabesinde bir ses şeklinde var olması, eve verilen önemi belirtmektedir (Usta, 2020, s.28).

Şekil 1. Ev ve Araba (URL-1)

Türkçe’de ocak kelimesi ev kelimesinin mecaz anlamını da karşılamaktadır. Bunun nedeni, ateşi evcilleştirmenin, çevre üzerindeki kontrolün simgesi dolayısıyla yerleşimin işareti olmasıdır. Başka bir deyişle ev, ateş yakılan yer anlamına gelen ocak etrafında şekillenmiştir (Rykwert, 1991, s.51). Göçebe Türklerin yaşadığı çadırı ifade eden “yurt” kelimesinin de aynı zamanda memleket ve oturulan yeri ifade etmesi, Türk kültüründe yaşanan mekân olan eve atfedilen anlamı ortaya koymaktadır (Rado, 1970, s.1259). Batı dillerinde yapılan araştırmalarda ise Hollander, ev kelimesini ifade etmek için kullanılan Almanca sözcükler olan “Heim, ham, heem” kelimelerinin Hint-Avrupa dil ailesinde uzanmak ve sevgili veya sevilen bir şey, diğer bir deyişle baş koymak için bir yer anlamına gelen “kei” sözcüğünden türetildiğini ifade etmiştir (Hollander, 1991, s.44). On yedinci yüzyılda Yargıç Sir Edward Coke tarafından söylenen “Herkesin evi onun için şatosu ve kalesi olduğu gibi, dinlenmesi için olduğu gibi yaralanma ve şiddete karşı savunmasıdır.” sözü on dokuzuncu yüzyılda “İngiliz’in evi onun kalesidir” deyimini hâlini almıştır. Deyimin bu şekilde kullanımı evin sığınak ve güvende olunan yer olarak benimsendiğini göstermektedir (Mallett, 2004, s.65). Temel faaliyetlerin gerçekleştiği, zamanın geçirildiği mekânlar, psikolojik ve sosyolojik etkilerinin yanında insanların hafızalarında manevi bir öneme de sahiptir (Kalay, 2023, s.250). Dolayısıyla ev ve yuva kavramları, mekânın fiziksel yapısının ötesine geçerek duygusal, psikolojik ve kişisel boyutları barındırır. Ev veya yuva kavramları, bireyin zihninde fiziksel özelliklerinden ziyade mekânla kurduğu duygusal ve psikolojik bağlantılarla ilintilidir; kişinin aidiyet,

rahatlık ve duygusal bağlılık hissettiği, anıların oluştuğu ve kişisel kimliğin ifade edildiği yerdir.

4. “Konutun” “Ev/Yuva” Kavramına Evrilmesi

Bir mekân tek başına bir yuva olmasa da bir evin fiziksel alanı yuva duygusunu destekleyebilir; o mekân 'yuva' ve 'ev' duygusunu beslemek için ipuçları sağlayabilir. Mekân ve mekânda yer alan ipuçları olan nesnelere, bireyin zihnindeki yuva ve ev imgesini nasıl güçlendirdiğinin anlaşılması için öncelikle insan ile mekân arasındaki zihinsel sürece bakılmalıdır. Bunun nedeni, öznenin, çevresiyle; bulunduğu mekân ve nesnelere dinamik bir ilişki hâlinde olmasıdır. Mekânın belirli bir katılığı veya işlevi varmış gibi görünse dahi özneye arasındaki ilişkide bu katılıktan söz etmek mümkün değildir. Bunun nedeni, bu ilişkide yalnızca fiziksel değil aynı zamanda bağlılık, korku, yabancılaşma gibi varoluşçulukla ilişkili unsurların da belirleyici rol oynamasıdır (Crowell, 2012, s.3-27).

İnsanın çevresiyle; mekânla ve nesnelere olan ilişkisi farklı düşünürlerce ele alınmıştır. Öznenin varlığını ontolojik olarak ilk kez anlayan Descartes, özne ile nesne arasındaki ilişkiyi iki kavram üzerinden ele almıştır. Descartes, zihni ve akli doğru bilgiye ulaşmak için esas almış ve benlik olarak tanımlamış; bedeni ise nesneleştirerek ötekileştirmiştir (Erkenez, 2016, s.18). Zihin ve nesne olarak bedenin doğuştan var olduğunu savunan bu ayırım, bu kavramların çevreyle ilişkilerini de salt ölçülebilir unsurlara indirgeyerek ele almış ve kartezyen düşüncenin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Etili ve Önal, 2022, s.288). Böylece kartezyen düşüncede mekân, geometrik bir yayılım olarak tanımlanmıştır. Kartezyen düşüncedeki mekânı algılayan bedenle zihin, özneye nesne arasındaki keskin ayırım, yirminci yüzyıla gelindiğinde fenomenolojik yaklaşım ile birlikte muğlaklaşmıştır. Fenomenolojik yaklaşımı temellendiren Husserl, dünya olmadan bilincin olmadığı gibi, bilinç olmadan da dünya olmadığını ifade ederek öznenin çevresiyle birlikteliğine bütüncül bir yaklaşım sunmuştur (Husserl, 2003, s.14). Bilincin nesnelere yönelttiği tüm eylemlerin bir anlam taşıdığını ifade etmiş ve bilinci, nesnelere anlamlar yükleyen fail olarak tanımlamıştır. Bu anlamlar olmadan nesneden; nesneye yönelemeyeceği için de özden bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir (Sadala ve Adorno, 2002, s.285). Bu düşünceye benzer olarak, özne olan insanın, diğer varlıkları nesneleştirerek insan davranışını açıklayan bir bakış açısı geliştiremeyeceğini savunan Heidegger, modern özne fikrinin üstesinden gelebilmek için öznenin, var olunan dünyada pasif bir seyirci konumunda değil, aktif bir katılımcı olması gerektiğini söyler. Bu anlamda, özne-nesne arasındaki ayırımın, insanın varlığını anlamasının önündeki engel olarak düşünür ve insanı varlıktan bir parça olarak nitelendirerek onu “Dasein” yani “burada olan” sözcüğüyle ifade eder. Bu tanım, Heidegger’in mekâna bakış açısını ortaya koymaktadır; ona göre insan, dünyayla yaşayarak bağ kuran ve karşı karşıya olan varlıktır. Yani mekân saf yapı değil, insanın bağ kurduğu ve varlığını anlamaya çalıştığı deneyim alanıdır (Hisarlıgil, 2008, s.25). Heidegger’in bakış açısıyla mekân, insanın deneyim alanı olduğu ve deneyimleyerek varlığını anlamasına izin verdiği için insan ve mekân arasında bir aidiyet söz konusudur. Bu aidiyeti Heidegger gümüş kâse örneğiyle açıklar; gümüş, kâseyi oluşturan madde olduğu için ona karşı sorumludur, kâse ise varlığını ona borçludur (Aktok, 2021, s.222).

İnsan ile mekân arasındaki varoluşsal diyalogdan ortaya çıkan aidiyet kavramı, yapının eve ya da yuvaya dönüşmesini sağlamaktadır. İnsanın mekândaki deneyimi artıkça insan varlığını daha fazla anlayabilir, mekânla arasındaki diyalog ve bu diyalogun getirdiği aidiyet de artabilir. Örneğin duvarları içerisinde tatmin, sevinç gibi duyguların

yaşandığı ev, bu duyguları barındıran bir sahneye dönüşür ve insanla arasında aidiyet duygusu yaratılır (Rowles, 2006, s.27). Sahne metaforuna benzer bir metafor kurulduğunda, insanın bu sevinç ve tatmin duygularını yaşarken sahnede yalnız olmadığı ve kendisini çevreleyen nesnelere de orada olduğu söylenebilir. Dolayısıyla insan, nesnelere ve mekân arasında da bir diyalog söz konusudur. Bu tanıdık nesnelere ve semboller, insanın varlığıyla ilintilidir. Heidegger bir eşyanın, örneğin bir bardağın, yalnızca nesne olarak değil bir “şey” olarak ele alınması gerektiğini söyler. Ona göre “şey” olarak bir bardak, ayırt edici niteliklerini kullanımından, elle tutulunca nasıl görüldüğünden ve insanları dünyayla nasıl ilişkilendirdiğinden almaktadır. Bu yüzden şeyler, onları kullanan kişiye, insanın varoluşunun ham mevcudiyetiyle olan ilişkisini anlatabilir (Sharr, 2013, s.27). Bu nedenle mekânda, bu çalışma kapsamında evde, bulunan “şeyler” olan eşyalar, insanın varoluşunun aynası olarak görülebilir. İnsan ve mekânın varoluşsal ilişkisinin üçüncü ayağı “şeyler” ile tamamlanmaktadır. Bachelard’ın şiirsel imgeleme yöntemi de bu ilişkiyi desteklemektedir. Ona göre ev, her şeyden önce koruyucu bir yerdir ve içinde yaşayanın düşüncelerinde, rüyalarında ve anılarında vücut bulmaktadır. Bachelard evin, mekânla kurulan hafıza, hisler ve bilinç yardımıyla oluşan bağlar aracılığıyla, insan zihninde bir imge halini aldığını açıklamaktadır (Bachelard, 1996, s.31-32). Ona göre nesnelere yani şeyler kullandıklarında insanlar şeylerin üzerinde, şeyler ise insanın zihninde izler bırakmaktadır. Dolayısıyla anılar veya imgeler, şeylere bağlı olarak hatırlanabilir (Adıgüzel Özbek ve Ertürk, 2017, sy).

Özünde, konut olarak nitelendirilen bir mekânın birey tarafından imgelenen bir ev veya yuvaya dönüşmesi, insanlar, çevreleri ve o mekândaki nesnelere arasındaki dinamik ilişkiden etkilenen bir süreçtir. Nihayetinde, insanlar, yaşadıkları mekânlar ve içlerindeki nesnelere arasındaki etkileşim, ev ya da yuva denen kavramların özünü oluşturan varoluşsal ilişkiyi somutlaştırır. Bir konut kişiselleştirildiğinde, manevi değer taşıdığı ve içinde yaşayan insanlar için bir sığınak görevi gördüğünde ev veya yuva haline gelir. Dolayısıyla bu etkileşim sürecini anlamak için, bireyler ve yaşadıkları mekân arasındaki ilişkiyi incelemek gerekmektedir.

5. Mekânın Ev/Yuva Kavramına Evrilmesinin Örnekler Üzerinden İncelenmesi

Çalışmanın bu aşamasında, yapılan görsel literatür araştırması sonucunda seçilen örnekler üzerinden konut, ev ve yuva kavramlarının tasarım dilindeki yansımaları analiz edilmiştir. Araştırma alanı olarak, yaratıcı doğaları gereği kimliklerini ve değerlerini eserlerine olduğu gibi yaşadıkları mekâna da yansıttıkları öngörüldüğünden, sanatçıların evleri örneklem olarak tercih edilmiştir. Bu sanatçıların evlerini yalnızca yaşam alanı olarak değil; aynı zamanda atölyeleri veya stüdyoları olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla bu mekânların analizi, kişisel yaşamlarına ve yaratım süreçlerine ışık tutarak deneyimlerinin ve bakış açılarının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Bu nedenle yaşam alanının birey için ifade ettiği anlamın evrilmesi, sanat anlayışları ve kişisel yaşamları hakkında bilgi sahibi olunan sanatçıların evleri üzerinden analiz edilmiştir. İncelenen örnekler, sanatçıların önceleri yaşam ve çalışma alanı olarak kullandıkları evlerken, artık müze olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunların müze olarak kullanımı, örneklerin özgünlüğünü devam ettirmesini sağlamış ve analiz edilmesine imkân vermiştir. Seçilen bu örnekler çerçevesinde okumalar ve yorumlamalar yapılmış ve elde edilen veriler paylaşılmıştır.

5.1. Jackson Pollock, Krasner Evi ve Çalışma Alanı

Ünlü soyut dışavurumcu ressam Jackson Pollock ve ressam eşi Lee Krasner'ın 1945 yılında taşındıkları ve Jackson Pollock'un ölümüne kadar birlikte on bir yıl yaşadıkları Krasner Evi, sanatçıların yaşamı hakkında önemli bir kaynaktır. Krasner evi, bir ahır olarak satın alınan yapının, yaşam alanları ve stüdyo alanlarına dönüşmesiyle biçimlenmiştir (Landau, 2005, s.28). Mekânın, içinde yaşayacak bireyler tarafından işlevlendirilmesi ve tasarlanması, bu süreçte oraya aidiyet ve rahatlık duyguları geliştirmelerini sağlayacağından bağ kurulmasını kolaylaştırıcı bir unsurdur. Dahası burayı kişiselleştirirken seçilen her bir nesne veya tasarım unsuru bilinçli bir seçimdir ve sanatçının kişiliğine, tutkularına ve inançlarına bir bakış sunmaktadır. Bu nedenle Krasner Evi, içinde barınan bireyin konutla kurduğu bağ ve deneyimlerle ev ve yuva hâlini almasına örnek olarak incelenebilir (Şekil 2).

Şekil 2. Krasner Evi'nin Genel Görünümü (URL-2)

Pollock ve Krasner'ın sanatsal faaliyetlerini yürütmeleri sebebiyle yapının önemli bölümlerinden olan stüdyolar, onlara hareket özgürlüğü ve manevra alanı gerektiren büyük ölçekli eserlerini oluşturmaları için geniş alanlar sağlamaktadır. Zemin kat planında görüldüğü gibi yaşam alanları ve stüdyoların birbirine eklenmesinin, kişisel yaşamları ile sanatsal faaliyetleri arasındaki sınırları muğlaklaştırdığı söylenebilir (Şekil 3). Yaşam biçimlerinin ihtiyacına yönelik düzenlenerek açıklığa ve esnekliğe imkân veren geniş ve açık kat planı, bu sınırların muğlaklaşmasına, yaşam ve stüdyo alanları arasında süreklilik ve akışa imkân sağlamıştır. Krasner Evi'nin tasarımındaki pencereler ve çatı pencereleri de bol güneş ışığının mekâna nüfuz etmesini sağlayarak sanatsal faaliyetlerini rahatlıkla yürütebilmesine imkân vermiştir. Bu doğal ışığın, sanatçının çalışmalarının dokulu yüzeylerini vurguladığı görülmektedir. Dolayısıyla fiziksel çevre koşullarının mekânın işlevselliğini etkileyerek sanatçıların sanatsal deneyimlerine katkıda bulunduğu, bu deneyimi kişiye ve mekâna özgü kılarak buranın ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Şekil 3. Krasner Evi Plan Şeması (Solda) (Milan, 2023, s. 270), Stüdyo Katından Görünüm (Sağda) (URL-2)

Krasner Evi'nin renk paletinde ağırlıklı olarak beyaz, toprak tonları gibi nötr renklerin öne çıktığı görülmektedir. Bu renklerin, hem odağın sanat eseri üzerinde kalmasına izin verdiği hem de bu eserlerin enerjik ve dinamik doğasını dengelemeye de yardımcı olduğu söylenebilir. Stüdyodaki temiz çizgiler ve yalın geometrik formlardan meydana gelen yüzeyler ve pencere açıklıkları da mekânsal organizasyonda dengenin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Damlatma/sıçratma tekniğiyle yaptığı resimlerinden sıçrayan boyalar hâlâ zemini kaplamaktadır (Şekil 4). Bu, Pallock'un sanatçı kimliğinin ve bakış açısının mekâna birebir yansımadır. Dışavurumcu ressamın öznel ve duygusal deneyiminin yansıması olan bu izlerin, mekânla kurduğu bağı güçlendirdiği ve satın aldıklarında ahır olan bu yapıyı ev veya yuva hâline getirmesine katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

Şekil 4. Stüdyo Katından Görünüm (Solda) (URL-3), (Sağda) (Landau, 2005, s. 29)

Krasner Evi'nde bulunan sanat eserleri, dekoratif nesnelerin veya mobilyaların; sanatçıların evle kurduğu bağı desteklediği söylenebilir. Mekânda bulunan mobilya gibi unsurlar, sanatçıların iç dünyasını ve kişisel zevklerini yansıtmaktadır. Örneğin yaşam alanında bulunan kitaplıktaki plak koleksiyonu, pikap ve kişisel kütüphane, günümüzde tur aracılığıyla Krasner Evi'nin içerisini gezen ziyaretçilere sanatçıların iç dünyası hakkında ipuçları vermektedir (Şekil 5). Bununla birlikte bu nesnelerin, bireylerin kişilikleri ve değerlerini yansıtan mekânlar yaratmalarına olanak tanıyarak rahatlık ve aşinalık duygusuna katkıda bulunduğu söylenebilir.

Şekil 5. Pollock ve Krasner'in Kişisel Kütüphanesi (URL-3)

Özünde, satın alınan bir ahırın dönüştürülmesiyle ortaya çıkan Krasner Evi, açık ve geniş kat planıyla yaşam ve stüdyo alanlarının bütünleşmesine örnek teşkil ederek kişisel yaşam ve sanatsal uğraşları arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır. Stüdyo mekânlarındaki düşey, yatay yüzeylerdeki ve pencere gibi mimari unsurlardaki yalınlık, doğal ışık ve nötr renk paleti Pollock'un sanat eserlerine odaklanabilmesinin altını çizerken, zemindeki boya kalıntıları sanatçının duygusal deneyimlerinin somut izleri olarak mekânla kurduğu bağı vurgulamaktadır. Üstelik sanatçılar tarafından kişiselleştiren bu konut, çevrelerini kişisel tercihleriyle şekillendirirken zevkleriyle uyumlu bir ortam yaratmalarına izin vererek tanıdık ve aşına oldukları bir atmosfere katkıda bulunmaktadır. Bu da güven ve rahatlama duygularını besleyerek burasının ev veya yuva olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır.

5.2. Georgia O'Keeffe, New Mexican Evi ve Stüdyosu

Hem sanat eserlerinde hem de yaşam alanlarında kendine özgü tarzıyla bilinen ve Amerikan modernizminin öncüsü olarak bilinen ünlü Amerikalı sanatçı Georgia O'Keeffe'nin New Mexico'da bulunan evi ve stüdyosu, kişiliğini ve sanatsal vizyonunu yansıttığından, konutun ev/yuvaya evrilmesine örnek olarak incelenebilir. Örneğin, modernizmde olduğu gibi, mekânların tasarımında da işlevsellik ve verimliliğe öncelik verildiği görülmektedir. Özellikle stüdyonun, amaçlarına hizmet edecek şekilde dikkatlice planlandığı, çizimler ve sanat malzemeleri için geniş alanla yaratıcı süreci optimize edecek şekilde tasarlandığı söylenebilir. Modernist akımın öncü sanatçılarından biri olan O'Keeffe'nin 1949 ile 1984 yılları arasında yaşadığı bu ev ve stüdyosu, modern tasarım ilkelerine olan yakınlığını yansıtmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Evin Stüdyo Bölümünden Bir Görünüm (URL-4)

O'Keeffe, resimlerindeki yalınlık ve temiz çizgileri yaşadığı mekânı tasarlarken de devam ettirmiştir. New Mexico Evi'ndeki mobilyalar ve mimari öğelerin, soyut resimlerindeki görsel dili yansıtarak sadelik ve netlik duygusuna katkıda bulunduğu söylenebilir. Oturma elemanları düşey mimari unsurlar olan duvarların bir uzantısı olarak tasarlandığından iç mekân tasarımında holistik bir yaklaşım gözetildiği ifade edilebilir. Bununla birlikte resimlerinde kullandığı mat ve toprak tonları gibi renk tercihlerinin yaşam alanlarına da yansıdığı görülmektedir. Sanatçının yaşadığı mekânı kendisinin tasarlamasının, mekânın kişiselleştirilmesini kolaylaştırdığı, burası üzerinde sahiplik ve kontrol duygusunu besleyerek ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Evin büyük pencereleri, sanatçıya New Mexico'nun manzarasını sunarak dışarıdakileri içeri getirmektedir. Bu pencerelerden görülebilen manzaralar soyutlanarak sanatçının resimlerine ilham kaynağı olmuştur (Şekil 7). Böylece sanatçının sanat anlayışı mekâna yansıdığı gibi, mekân da O'Keeffe'nin sanatına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla mekânın çevreyle bağlantı kurmasına izin vermesinin sanatçının faaliyetleri, fiziksel konforu ve kişisel yaşamı arasındaki bağlantıyı güçlendirerek ev veya yuva olarak nitelendirilmesini sağladığı ifade edilebilir.

Şekil 7. Black Mesa Landscape (Solda) (O'Keeffe, 1930), Evin Yaşam Alanından Bir Görünüm (Sağda) (URL-5)

New Mexico Evi'ndeki büyük pencerelerin, evin manzarayla bütünleşmesine izin vermesinin yanı sıra bol miktarda gün ışığının da odalara dolmasını sağlayarak modernist tasarım unsurlarının sadeliğini aydınlattığı da görülmektedir. Derin pencereler aynı zamanda gölgeleme elemanı vazifesi görerek mekânda görsel ve termal konforun sağlanmasına imkân vermektedir. Evi aydınlatan gün ışığının, sanatçının mekân deneyimini özgün kılarak ev ile kurduğu duygusal bağlantıyı güçlendirdiği söylenebilir. Bununla birlikte gün ışığının bireyin ruh hâli üzerindeki olumlu etkisi, onun yaşam alanında zihinsel olarak rahatlamasına katkıda bulunabilir. O'Keeffe'nin doğayla olan güçlü bağı, mekânda kullanılan malzemelere de yansımaktadır. Düşey ve yatay yüzeylerde ahşap, taş ve kerpiç gibi doğal malzemeleri kullanarak mekânın çöl ortamıyla bağlantısını güçlendirdiği, mekândaki doku ve sıcaklık hissini arttırdığı görülmektedir. Kerpiç malzeme kullanımı yalnız bu bağlantıyı güçlendirmekle kalmayıp iç mekânda termal konforun sağlanarak bireyin fiziksel ve zihinsel refahına katkıda bulunmakta ve onu rahatlatmaktadır. Bu yüzeylerde doğal dünyanın taklit edildiği organik formlar kullanılmıştır. Doğaya olan bu bağı etkisi, evin kabuğundan iç mekândaki unsurların tasarımına kadar uzanmaktadır (Şekil 8). Sanatçının doğayla mekânı bütünleştirmek için evinde kayalar, deniz kabukları ve resimlerinde de görülen hayvan kemikleri gibi doğal nesnelere de sergilediği görülmektedir. Bu nesnelere mekânda yer alması, sanatçının kimliğini, zevkini ve değerlerini yansıtarak yaşadığı konutun, onunla rezonansa giren bir ortama dönüşmesini sağlayıp bağlılık gibi duygusal bağlantılarını derinleştirerek ev veya yuva olarak nitelendirilmesini katkıda bulunmaktadır.

Şekil 8. Evin dışından görünümü (URL-6)

New Mexico Evi'nin yatak odasının tasarımında fiziksel konfora önem verildiği görülmektedir (Şekil 9). Dinlenme alanındaki fiziksel konfor, zihinsel rahatlamayı da beraberinde getirerek mekâna karşı rahatlık ve huzur duygularını geliştirmelerini sağlayabileceğinden ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunabilir. Bununla birlikte yatak odasında heykeller ve tablo gibi kişisel öneme sahip nesnelere gözlemlenmektedir. Bu nesnelere mekânda bulunması yaşam alanının kişiselleştirilmesine; sanatçıdaki aidiyet ve sahiplenme duygularının beslenmesine yardımcı olmakta ve mekânla arasındaki diyalogları artırarak yaşadığı evle arasındaki varoluşsal bağın güçlenmesine imkân sağlamaktadır.

Şekil 9. Yatak odasından bir görünüm (URL-4)

Kısaca Georgia O'Keeffe'nin New Mexico'daki evi, işlevselliği ve sadeliği vurgulayarak modernist ilkelere bağlılığını sergilemektedir. Kendi tasarladığı stüdyosu da O'Keeffe'nin soyut resimlerinin temiz çizgilerini yansıtmaktadır. Doğal malzemelerin ve iç mekânı New Mexico manzarasına bağlayan büyük pencerelerin entegrasyonu sanatçıya ilham vermesinin yanında hem sanatta hem de yaşam alanında doğayla olan derin bağının kasıtlı bir yansıması ve holistik bir tasarım örneğidir. Dolayısıyla konutun fiziksel özelliklerinin sanatçı tarafından belirlenmesi, bu özelliklerin sanatçının deneyimlerini etkilemesi, mekânın onun için manevi öneme sahip unsurlar barındırmasının ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkı sağladığı söylenebilir.

5.3. Frida Kahlo, Mavi Ev

Frida Kahlo'nun Meksiko'da bulunan mavi evi, hayatının büyük bir kısmını geçirdiği ve sanatsal faaliyetlerini yürüttüğü bir mekân olarak kurulan bağlar anlamında incelemeye değerdir (Fabiny ve Who, 2013, s.68). Ressamın eserlerinde kullandığı canlı renklerin yapının kabuğunda ve iç mekânda da kullanıldığı; duvarların kobalt mavisi, parlak sarı ve canlı yeşil tonlarında boyandığı görülmektedir (Şekil 10). Böylece sanatçının iç dünyasının ve kişisel zevki, kullanılan renk paleti aracılığıyla mekâna yansımaktadır. Sanatçının kimliğini yaşadığı mekânın içerisinde ve dışarısında ifade edebilmesi ve çevresini kişiliğini, sanatsal bakış açısını ve değerlerini yansıtmak üzere şekillendirmesi de mekânla kurduğu bağı arttırmaktadır.

Şekil 10. Maymunlu Otoportre (Solda) (Kahlo, 1940), Evin Genel Görünümü (Sağda) (URL-7)

Mutfakta el boyaması geleneksel seramik karolar ve renkli çömlekler bulunduğu görülmektedir (Şekil 11). Duvarlara asılmış maskeler, hayvan figürleri gibi unsurların, sanatçının yerel gelenekleri önemsemesinin ve bu nedenle yaşadığı mekâna taşınmasının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Özellikle hayvan figürlerinin sanatçının tablolarında da yer alması, sanatsal kişiliğiyle yaşadığı mekân arasında bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bu mutfak kişiselleştirerek kendine özel hale getirmesinin sahiplenme duygusunu geliştirdiği, dolayısı ile yaşadığı konutun ev veya yuva olarak ifade edilmesini sağladığı söylenebilir.

Şekil 11. Mutfak ve Yemek Odasından Genel Görünüm (URL-8)

Frida Kahlo'nun yatak odasının iç dünyasına dair içgörüler sunduğu görülmektedir. Odada, geleneksel işlemeli yatak örtüleri gibi unsurlar yer almaktadır (Şekil 12). Sayvanlı yatağı ve oymalı yatak başlığının da yatak odasında ön plana çıktığı görülmektedir.

Çocukken geçirdiği hastalık ve daha sonra yaşadığı trafik kazasından sonra ömür boyu sürecek sağlık sorunları nedeniyle eserlerini zaman zaman yatağına bağlı hâlde üretmek zorunda kalan ve özellikle otoportreleriyle tanınan sanatçının bu eserleri üretmek için kendini gözlemlediği aynanın da yatak odasının önemli bir unsuru olduğu görülmektedir. Dolayısıyla hem fiziksel konfor ve güvenliğini sağlayan hem de sanatsal faaliyetlerini gerçekleştirdiği yatak odasıyla kurduğu duygusal bağ ve deneyimlerin, yaşadığı mekânın ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

Şekil 12. Yatak Odasından Görünüm (URL-9)

Sanatçının eserlerini yaratmak için zamanının önemli bir kısmını harcadığı stüdyosunda ise fırçalar ve şövaleler gibi malzemelerin yanı sıra kütüphanesinin de yer aldığı görülmektedir. Raflar, küçük heykeller gibi nesnelere süslenmiştir. Bütün bu unsurların bir arada kullanılmasının stüdyoyu da kişiselleştirmesine imkân sağlayarak sahiplik ve kontrol duygularını beslediği söylenebilir. Üstelik kişisel anlama sahip olan bu nesnelere bireyin sanatçı kimliğinin de mekâna yansımaya izin vermektedir. Zaman zaman tekerlekli sandalyede resim yapmak zorunda olan sanatçının stüdyo organizasyonunun tekerlekli sandalyesine uygun olmasının bu mekândayken güvende hissetmesini sağladığı söylenebilir. Bununla birlikte stüdyoda görülen büyük pencerelerin içeri gün ışığının dolmasına imkân vererek zihinsel refahı ve rahatlık hissini arttırabilir (Şekil 13). Bu etkenler, sanatçının yaşadığı mekân ile etkileşim sürecine katkıda bulunduğu burasının ev olarak ifade edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Şekil 13. Stüdyodan Görünümler (URL-8)

Özünde Mavi Ev'in sanatçının iç dünyasının, kişisel yaşamının, sanatsal kişiliğinin ve kültürel kimliğinin bir yansıması olduğu, evin farklı bölümlerinde görülmektedir.

Ressamın iç dünyasını canlı renklerle, geleneksel unsurlarla resimlerine olduğu gibi yaşadığı yere de yansıtması bu evle kurduğu bağın bir göstergesidir. Üstelik yaşadığı mekânın kültürel kimliği ve değerleriyle örtüşen unsurlar barındırması aidiyet duygusuna katkıda bulunarak ev veya yuva algısını güçlendirmektedir. Mavi Ev'in geleneksel unsurlarla bezenmiş yatak odasından sanatsal aletlerle dolu stüdyosuna kadar tüm mekânları, Kahlo'nun yaşamının ve sanatının bir yansımasını oluşturmaktadır. Sanatsal üslubunu mimari unsurlar, donatılar ve mobilyalar aracılığıyla yaşam alanı ve stüdyosuna yansıtması, Mavi Ev'i sanatçı için kendini ifade ettiği bir tuval hâline getirmiştir. Bu mekânlardaki her birinin manevi değeri ve kişisel önemi olan nesnelere bireyin evle varoluşsal bir bağ kurmasını sağlamaktadır. Bireyin yaşadığı deneyimler ise kimlik duygusuna ve mekânla kurduğu bağlantıya katkıda bulunarak ev veya yuva hissini artırmaktadır.

5.4. Donald Judd'un New York'taki Evi ve Stüdyosu

Minimalizm ile ilişkilendirilen Amerikalı sanatçı Donald Judd'un 1968 yılında satın aldığı New York SoHo'da yer alan beş katlı dökme demir bina, "101 Spring Street" olarak anılmaktadır ve sanatçı burayı, çocukları ve eşi için ev olarak benimsemiştir. Judd, evi için hem mobilya tasarlamış hem de sahip olduğu sanat eserleri için evini bir kalıcı enstalasyon alanı hâline getirmiştir (Wasserman, 2015, s.159). Yaşam ve çalışma alanı olarak tasarladığı bu mekân, Judd'un sanatsal üslubunu kişiliğini yansıttığından, konutun ev veya yuvaya evrilmesine örnek olarak değerlendirilebilir.

Binanın dökme demir ile inşa edilmesi, geniş açıklıklara izin vererek gün ışığının mekâna optimum düzeyde nüfuz etmesine izin vermektedir (Şekil 14). Dış duvarlar boyunca uzanan pencereler mekânın aydınlatılmasını dolayısıyla içinde yaşayanların sirkadiyen ritminin düzenlenmesine katkıda bulunmakta, zihinsel ve fiziksel konforunu artırmaktadır. Zemin katın girişindeki çıplak ahşap zemin ve temiz çizgilerle tasarlanmış beyaz tavan, doğal ışığı vurgulayarak sanatçının minimalizme bağlılığını yansıtmaktadır.

Şekil 14. Evin Cephesinden Görünüm (Solda) (URL-13), Giriş Katından Bir Görünüm (Sağda) (URL-14)

Evin ikinci katında yer alan geniş ve bölünmemiş oda, ışığın oda boyunca akmasını sağlamakta; açık kat planı, içinde yaşayanların ferah ve rahat hissetmesine izin vermekle birlikte modern ve minimalist tasarım ilkeleriyle bağdaşmaktadır. Zemin kattaki çıplak zeminin diğer katlarda da devam ettiği, buna ek olarak doğal malzeme tercihlerine mekândaki mobilyalarda da yer verildiği görülmektedir. Doğal malzemelerin kullanımı ve doğal ışığa yapılan vurgu, mimari unsurlar arasındaki uyumu ve tasarım dilindeki birliği güçlendirmekte, mekânın duyuşsal zenginliğine katkıda bulunmaktadır. Tavan yüzeyinde

görünen geometrik formlar, mekânda bir ritim oluşturulmasına katkı sağlamış, bu formlar ile pencerelerin dörtgen doğramaları arasında görsel denge elde edilmiştir. Pencerelerin ölçeği ve tavan yüksekliği odanın uzunluğuna göre dengeli bir şekilde tasarlanmış ve duvar boyunca eşit aralıklarla yerleştirilmiş pencereler tasarımda ritim yaratmıştır. Bunun yanında duvarda, sanatçının koleksiyonundan Ad Reinhardt'ın bir eseri görülmektedir.

Judd'un yaşam alanı için tasarlanmış mutfağın tezgahında, raflarında ve donatılarda kullanılan masif ahşap, evyede tercih edilen bir endüstriyel malzeme olan paslanmaz çelik malzemeye kontrast bir görünüm ve doku elde edilmesini sağlamakta ve mekânı daha sıcak kılmaktadır. Burada kullanılan malzemeler sanatçının minimalist estetik anlayışını yansıtmaktadır. Açık raflar ise sık kullanılan eşyalara kolayca ulaşılabilmesini sağlayarak işlevselliğe atıfta bulunmaktadır (Şekil 15).

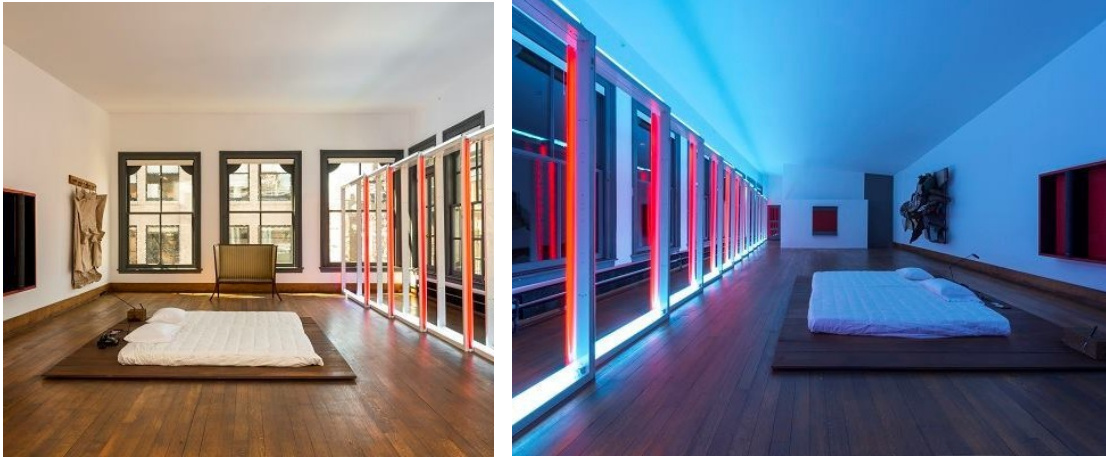
Şekil 15. Evin İkinci Katından Bir Görünüm (Solda) (URL-10), Evin Mutfağından Görünüm (Sağda) (URL-11)

Judd'un, Alvar Aalto tasarımı koltukları odaya yerleştirdiği, onların arkasına ise küp formunda bir çağdaş sanat eseri konumlandığı görülmektedir. Bu görüntü, evine yerleştirdiği Aalto'nun eseri olan mobilyaları aynı zamanda enstalasyonun bir parçası olarak gördüğünü ve yaşam alanını aynı zamanda sanatçı kişiliğini ve üslubunu ifade ettiği bir tuval olarak da gördüğünü vurgulamaktadır. Bu mobilyalar ve evinde bulunan diğer eserlerinin mekânın biçimlenmesinde etkili olması, Judd'un sanatçı kişiliği ve yaşam alanı arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır. Mekânın zemin, tavan ve duvar yüzeylerinin açık renk paletiyle kurgulanması da mobilya ve sanat eserlerini ön plana çıkararak bunu vurgulamaktadır. Gerrit Rietveld'in tasarladığı minimal bir mobilya olan zig-zag chair ile yemek masası da Judd'un bu yaklaşımını desteklemekte ve kullanıma yönelik fonksiyonlarının yanında onun sanatsal ifadesinin yansıması olarak da işlev görmektedir (Şekil 16). Böylece Judd'un bu mekânlara yansıyan minimalist yaklaşımı, gereksiz süslemelerin yokluğuna engel olarak formun, mekânın ve mobilyaların yalınlığının ön plana çıkmasına izin vermektedir.

Şekil 16. Üçüncü Kattan Bir Görünüm (Solda), Dördüncü Kattan Bir Görünüm (URL-12).

Evin beşinci kattaki yatak odası, temiz çizgiler ve sade formları ile Judd'un minimalist estetik anlayışını yansıtmaktadır. Sanatçının yatak odasındaki mobilyaları kendisinin tasarlaması, mekânda kontrol sahibi olmasına katkıda bulunmaktadır. Yatak odası için tasarladığı mobilyalarda ve mimari detaylarda kullandığı ahşap malzeme, odadaki sıcaklık hissine katkıda bulunmakta ve mekânın geri kalanıyla iletişim kurmaktadır. Ahşap malzeme kullanımı, diğer katlarda olduğu gibi nötr renk paletini devam ettirmiştir, bu da bireyde huzur, sakinlik ve rahatlık hissini uyandırmasına katkıda bulunmaktadır. Yatak odasındaki süslemeden ziyade işleve öncelik veren basit geometrik formlar, mekândaki mimari öğelerle denge sağlamaktadır (Şekil 17). Yatak odasının bulunduğu alanda yalnızca bu ihtiyaca yönelik mobilyalar olması, sanatçının işleve verdiği önemi ve süslemeden kaçınmasını ortaya koymaktadır.

Şekil 17. Beşinci Kattaki Yatak Odasından Görünüm (White, 2013)

Kısacası, Judd'ın sanatçı kimliği ve minimalizme verdiği önem, mekânların net bir şekilde tanımlanması ve işlevsiz donatıların yokluğu ile kendini göstermektedir. Her mekân, açıklık ve süreklilik hissini koruyarak belirli işlevlere hizmet edecek şekilde tasarlanırken mekânsal hiyerarşi ve akışın göz önünde bulundurulduğu görülmüştür. Metal, ahşap gibi malzemeler her mekânda ön planda tutularak ham hâllerleriyle kullanılmasının, sanatçının minimalist estetik anlayışını yaşam ve çalışma alanlarına yansıtmasına katkıda bulunduğu ifade edilebilir. Bunun yanında Judd, evi sanat eserleri için bir tuval hâline getirerek yaşam alanı ile sanatçı kimliği arasındaki sınırı mutlaklaştırarak özgün bir hâle getirmiş bu da konutu kişiselleştirerek ev hâline getirmesine katkıda bulunmuştur.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Görüldüğü üzere bireylerin yaşadıkları mekânın “konut” veya “ev/yuva” olarak nitelendirilmesi, o mekânla ilişkilerine bağlı olarak şekillenmektedir. Genellikle birbirleri yerine kullanılan bu kavramlar irdelendiğinde, çeşitli kültürlerde aralarında bir ayrımın var olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak konutun kendi başına ev/yuva hissini veremeyeceği savı, farklı disiplinlerde özne ile nesne, birey ile çevresi arasındaki ilişkiler üzerine yapılan araştırmalarla ve argümanlarla desteklenmiştir.

Heidegger’in belirttiği gibi “şeyler” olarak ele alındığında nesnelere, bireye varoluşunun bir anımsatıcısı olduğundan bir konutla ya da içerisindeki eşyalarla bireyin arasındaki diyalogun artması, barındığı mekân ile arasında varoluşsal bir bağ kurmasını sağlamaktadır (Sharr, 2013, s.27). Bu diyalog sonucu ortaya çıkan aidiyet, sevinç, tatmin gibi duygular ise bireyin zihnindeki ev ve yuva imgesini besleyebilmekte veya destekleyebilmektedir.

Sonuç olarak, dört sanatçının çalışma alanlarını da barındıran mekânlar incelendiğinde bu sanatçıların sanatsal kimliği, yaşam alanları ve kişisel dışavurumlarının birbirine bağlılığı görülmüştür. Bu sanatçılar yalnızca fiziksel çevrelerini şekillendirmekle kalmamış, aynı zamanda yaşam alanlarının sanatsal kimliklerinin bir uzantısı haline gelmesine de izin vermişlerdir. Söz konusu evler, salt konut olmanın ötesine geçerek her bir sanatçının yaratım sürecinin ve kişisel yaşamının ayrılmaz bileşenlerine dönüşmüştür. Bu evlerin tasarımındaki bilinçli tercihler sayesinde bu mekânların ev olmanın ötesine geçerek sanatçıların kendilerinin içsel ifadeleri haline geldiği gözlemlenmiştir. Görsel belgelerin taranması sonucunda, bir mekânın ev/yuva olarak nitelendirilmesini etkileyen faktörler duygusal bağlantı, rahatlık ve aşinalık, kişiselleştirme ve kimlik kazandırma, çevresel ve estetik faktörler, sahiplenme ve kontrol, kültürel ve kişisel değerler, kişisel deneyimler, kişisel ve manevi öneme sahip nesnelere olarak sıralanabilir.

Bireyin yaşadığı mekânla ilişkilendirdiği anılar ve deneyimler, aidiyet duygusuna katkıda bulunarak o yerin ev veya yuvaya dönüşmesine katkı sağlarken birey, kendisine tanıdık ve rahat gelen nesnelere, mobilyalar ve düzenlerle çevrili mekânlarda kendisini “ev”inde hissetme eğilimindedir. Bu rahatlık yalnızca fiziksel konforla ilgili değil aynı zamanda ev imgesindeki orada bulunmanın getirdiği güvenlik ve rahatlık hisleriyle de ilgilidir. Bireyin, kimliğini yaşadığı mekânın içinde ifade edebilmesi, orayı kişisel ve manevi değerlerini yansıtacak biçimde şekillendirmesi de ev veya yuva olarak nitelendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Mekânın doğal çevreyle olan ilişkisi, gün ışığı gibi çevresel faktörler de bireyin yaşam alanındaki deneyimini özgün kılmakta, oraya karşı aidiyet ve bağlılık duygusu geliştirmesini sağlayarak ev veya yuva olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır. Bireyin yaşadığı konutun tasarımında karar ve söz sahibi olması, orasının kendi tercihlerine göre şekillendirilmesini sağlayarak sahiplenme ve kontrol duygusunun geliştirilmesine katkıda bulunurken; kültürel kimliği ve değerleriyle örtüşen unsurlar aidiyet duygusunu destekleyerek ev veya yuva olarak ifade edilmesine imkân vermektedir. Bireyin yaşadığı mekândaki olumlu anılar, dönüm noktaları gibi kişisel deneyimler; anılarıyla özdeşleşen, manevi öneme sahip nesnelere ve kişisel koleksiyonlar, mekânla olan bağı güçlendirerek onun ev veya yuva olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır.

Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit katkıda bulduklarını beyan etmektedirler.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmanın tüm yazarları bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

Kaynaklar

Adıgüzel Özbek, D., Ertürk, D. Z. (2017). Mekânı Anlama Üzerine Süreç Odaklı Bir Yaklaşım. *Tasarım+ Kuram Journal*, 13(24), 79-89. <https://doi.org/10.23835/tasarimkuram.412068>

Aktok, Ö. (2021). Heidegger'in Tekniğe Yönelik Düşüncesinde Ontik-Ontolojik Ayrımı: Tekniğin Teknik Olmayan Özünü. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (32), 205-231. doi.org/10.53844/flsf.1013015

Bachelard, G. (1996). *Mekânın Poetikası*. Aykut Derman (Çev.). İstanbul: Kesit Yay.
Berger, J. (2016). *Ve Yüzlerimiz, Kalbim, Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü*. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.

Crowell, S. (Ed.). (2012). *The Cambridge Companion to Existentialism*. UK: Cambridge University Press.

Demirarslan, D. (Ed.). (2022). *Mobilya ve Tasarım*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Erkenez, S. (2016). *Beden-Mekân İlişkisinin Çözülmesi ve Yeni Olasılıklar*. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Etili, Z., Önal, S. (2022). Platon'un İdeaları Bağlamında Descartes'ın Ruh-Beden İlişkisinin İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 283-298.

Fabiny, S., Who, H. Q. (2013). *Who was Frida Kahlo?*. USA: Penguin

Hisarlıgil, B. B. (2008). Martin Heidegger'de "Mekân" Düşüncesi: Hermeneutik-Fenomenolojik Bir Yaklaşım. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(25), 23-34. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/219456>

Hollander, J. (1991). It all depends. *Social Research*, 31-49. <https://www.jstor.org/stable/40970629>

Husserl, E. (2003). *Fenomenoloji Üzerine Beş Ders*. Harun Tepe (Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.

Jacobson, K. (2009). A Developed Nature: A Phenomenological Account of The Experience of Home. *Continental Philosophy Review*, 42(3), 355-373. doi.org/10.1007/s11007-009-9113-1

Kalay, T. (2023). Yin-Yang Felsefesinin Mekân Tasarımına Etkisi ve Örnekler Üzerinden Analizi. *Journal of Interior Design and Academy*, 3(2), 249-268.

Kalay, T., Yalçın, Ç., Kavut, İ. E. (2023). 'Pandemi' Kavramının Konut ve Kurgusal Mekan Tasarımları Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), 114-128. doi.org/10.5281/zenodo.8025573

Kıyıcı, G. (2016). Ev Mekânı ve Sınırlarının Anlamları Üzerine. İç ve Dış Arasındaki Çeper Temalı Ulusal Mekân Tasarımı Sempozyumu Bildiri Kitabı, 49-60.

Landau, E. G. (2005). The Pollock-Krasner House and Study Center. *American Art*, 19(1), 28-31. https://doi.org/10.1086/429967

Lawrence, R. J. (1987). What makes a house a home?. *Environment and Behavior*, 19(2), 154-168. doi.org/10.1177/0013916587192004

Merleau-Ponty, M. (1996). *Phenomenology of perception*. Aykut Derman (Çev.). İstanbul: Kesit Yayıncılık.

Milan, G. L. (2023). The architecture of the (post) studio: Jackson Pollock's barn and Andy Warhol's Silver Factory. *Frontiers of Architectural Research*, 12(2), 266-276. doi.org/10.1016/j.foar.2022.11.001

Rado, Ş. (1970). *Hayat Büyük Türk Sözlüğü*, İstanbul: Hayat Yayınları.

Rowles, G. D. (2006). Commentary: A House Is Not A Home: But Can It Become One?. In *The Many Faces Of Health, Competence And Well-Being In Old Age: Integrating Epidemiological, Psychological And Social Perspectives*, Wahl, H. W., Brenner, H., Mollenkopf, H., Rothenbacher, D., & Rott, C. (Eds.), (pp. 25-32). Dordrecht: Springer Netherlands.

Rykwert, J. (1991). House and Home. *Social research*, 51-62. https://www.jstor.org/stable/40970630

Sadala, M. L. A., & Adorno, R. D. C. F. (2002). Phenomenology As A Method To Investigate The Experience Lived: A Perspective From Husserl and Merleau Ponty's Thought. *Journal of advanced nursing*, 37(3), 282-293. doi.org/10.1046/j.1365-2648.2002.02071.x

Wasserman, A. (2015). Judd's Space: A Marginal Absence in the Fight for SoHo Housing. *Visual Resources*, 31(3-4), 155-176. <https://doi.org/10.1080/01973762.2015.1083676>

İnternet Kaynakları

URL-1:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:House_and_Buggy,_Real_Photo_Postcard,_Takoma_Park,_Maryland,_Circa_1908_\(44533946801\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:House_and_Buggy,_Real_Photo_Postcard,_Takoma_Park,_Maryland,_Circa_1908_(44533946801).jpg) Erişim tarihi: 13/07/2023, saat:12:43.

URL-2: <https://www.homesandstudios.art/explore/pollock-krasner-house> Erişim tarihi:

21/07/2023, saat:16:40.

URL-3: <https://www.stonybrook.edu/commcms/pkhouse/housestudio.php> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:11:17.

URL-4: <https://housecrazysarah.life/georgia-okeeffes-new-mexico-home-studio/> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:12:57.

URL-5: <https://www.artsy.net/artwork/georgia-okeeffe-black-mesa-landscape-new-mexico-slash-out-back-of-maries-ii> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:13:27.

URL-6: <https://almostmakesperfect.com/new-mexico/> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:13:53.

URL-7: <https://www.museofridakahlo.org.mx/museo/?lang=en> Erişim tarihi: 24/07/2023, saat:12:07.

URL-8: <https://www.thenotsinnocentsabroad.com/blog/la-casa-azul-the-frida-kahlo-museum-in-mexico-city> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:12:58.

URL-9: <https://www.karmatrails.com/holiday/frida-kahlo-museum-tour/> Erişim tarihi: 22/07/2023, saat:15:19.

URL-10: <https://www.artforum.com/events/the-judd-foundations-101-spring-street-197491/> Erişim tarihi: 25/07/2023, saat:20:53.

URL-11 <https://www.salonemilano.it/en/articles/judd-house-quest-emptiness-takes-lower-manhattan> Erişim tarihi: 27/07/2023, saat:20:50.

URL-12 <https://www.salonemilano.it/en/articles/judd-house-quest-emptiness-takes-lower-manhattan> Erişim tarihi: 27/07/2023, saat:21.00.

URL-13 <http://urbanomnibus.net/2013/06/living-lofts-the-evolution-of-the-cast-iron-district> Erişim tarihi: 19/07/2023, saat:10:48.

URL-14 <https://www.wallpaper.com/art/donald-judds-home-and-studio-new-york> Erişim tarihi: 19/07/2023, saat:10:45.